

Förstatliga skolan

Sverige stod sig länge mycket bra i internationella jämförelser av skolresultat men sedan 80-talet har vi stadigt sjunkit i mätning efter mätning.

Aktiv Skola arbetar för att vi ska hitta tillbaka till de goda resultaten, och om det ska bli möjligt, behöver vi först och främst återföra huvudmannaskapet för skolan till staten. Med dagens 290 olika kommuner som styr över skolväsendet runt om i landet är det ofrånkomligt att kvaliteten på undervisningen blir ojämnt fördelad.

Det tydligaste exemplet på ojämlikheten är den stora skillnad i hur mycket kommunerna satsar på skolan, den som lägger minst, avsätter 56 procent av summan som den kommun som budgeterar mest.

Aktiv Skola har tagit fram ett förslag som vi hoppas ska kunna förena både de som vill, och de som inte vill återförstatliga skolan. Förslaget bygger på att vi delar upp ansvaret för skolan mellan stat och kommun.

Staten tar hand om kärnuppdraget:

1. Lärarlöner och anställningar

- Lönesättning och finansiering för lärare, specialpedagoger och ämnesexperter.
- Rekrytering och behörighetskontroll för att säkerställa att lärarna har rätt kvalifikationer.
- Finansiering av handledare för lärarstudenter.

2. Undervisningsmaterial

- Upphandling av läroböcker och digitala plattformar.
- Finansiering av datorer, surfplattor och annan teknik för elever och lärare.
- Utrustning för ämnesspecifika behov, till exempel laborationsmaterial för naturvetenskap, instrument för musik eller slöjdustrustning.

3. Specialpedagogiska resurser

- Personal som speciallärare, logoped och psykologer som arbetar med elever i behov av stöd.
- Finansiering av särskilda undervisningsgrupper och anpassade läromedel för elever med funktionsnedsättningar.

4. Utveckling och fortbildning

- Kurser och vidareutbildning för lärare inom nya pedagogiska metoder eller ämnesuppdateringar.
- Forskningsstöd för skolutveckling och evidensbaserade arbetssätt.

5. Nationella prov och bedömningsstöd

- Produktion och distribution av nationella prov.
- Verktyg och riktlinjer för rättssäker bedömning av kunskaper.

6. Likvärdighetsresurser

- Extra finansiering till skolor i socioekonomiskt utsatta områden.
- Nationellt stöd till mindre skolor på landsbygden med färre elever.

7. Elevhälsa – statlig del

- Finansiering av psykologer, kuratorer och resursteam för att hantera psykisk hälsa.
- Nationella riktlinjer för elevhälsan och dess arbetsmetoder.

Kommunerna står för alla kringkostnader och praktiska behov:

1. Fastigheter och lokaler

- Kostnader för hyra, byggnation, renoveringar och underhåll av skolbyggnader.
- Anpassning av lokaler för tillgänglighet enligt diskrimineringslagen (exempelvis hissar, ramper och specialanpassade klassrum).

2. Städning och underhåll

- Städpersonal och regelbundet underhåll, exempelvis ventilation, belysning och uppvärmning.
- Underhåll av utomhusmiljöer som skolgårdar, parkeringsplatser och idrottsplaner.

3. Måltider

- Kostnader för skolmat, inklusive inköp av råvaror och löner för kökspersonal.
- Specialkost för elever med allergier eller särskilda behov.

4. Transport och skolskjuts

- Skolskjuts för elever på landsbygden eller elever med särskilda behov.
- Subventionerade busskort för elever i större kommuner.

5. Tekniskt stöd

- Drift och underhåll av IT-infrastruktur, som skolans nätverk och servrar.
- Teknisk support för datorer och annan utrustning.

6. Fritidshem och lovverksamhet

- Driften av fritidshem för yngre elever.
- Finansiering och organisering av aktiviteter under skollov, som sommarskola eller idrottsdagar.

7. Elevhälsa – kommunal del

- Finansiering av skolsköterskor och vaccinationer.
- Enkla hälsokontroller som hörsel- och synundersökningar.

8. Administration och lokal ledning

- Skolledarnas löner (rektor och biträdande rektor).
- Administrativ personal för att sköta löpande arbete som schemaläggning, kontakt med vårdnadshavare och hantering av skolans ekonomi.

Exempel på hur resurser skulle kunna fördelas mellan stat och kommun:

Statliga resurser

- En skola i en mindre kommun får sina lärare finansierade av staten, och eleverna har tillgång till likvärdigt material som elever i en storstad.
- Staten säkerställer att en skola i ett utsatt område får extra medel för att göra det möjligt att anställa fler specialpedagoger och skolpsykologer.

Kommunala resurser

- Ansvarar för att den gamla skolbyggnaden rustas upp och att eleverna får skolskjuts.
- Satsar på bättre skolgårdar och nya idrottshallar för att förbättra elevernas utemiljö och öka den fysiska aktiviteten.

Skolmognadstest – en trygghet, inte en begränsning

Vi vet att ett skolmognadstest kommer att möta motstånd, särskilt från föräldrar till barn som skulle rekommenderas att börja skolan ett år senare än den förutbestämda startåldern. Men debatten bör inte handla om att "lyckas" eller "misslyckas" – utan snarare om en bedömning av hur långt barnets hjärna har utvecklats. Det är helt enkelt inte rimligt att förvänta sig att alla barn mognar i samma takt. Det vore som att kräva att alla barn ska ha samma längd vid skolstart, oavsett om de är födda i januari eller december – en tanke som faller på sin egen orimlighet.

Fokus måste ligga på barnets bästa. De barn som ännu inte är skolmogna får genom detta test en värdefull möjlighet att växa i sin egen takt, snarare än att riskera en tuff skolstart där de halkar efter och tappar självförtroende. Att få ett extra år med skolförberedande arbete och anpassat innehåll ska ses som en möjlighet, inte som ett straff. Ett sådant upplägg skulle ge dessa barn bättre förutsättningar att lyckas och trivas i skolan på sikt.

En vanlig missuppfattning är att ett skolmognadstest skulle vara ett IQ-test eller en betygsättning, vilket är helt fel. Testet är snarare en kartläggning av barnets utveckling inom områden som motorik, språkförståelse, koncentration och sociala färdigheter. Syftet är att säkerställa att alla barn får en skolstart anpassad efter deras individuella behov.

Skolmognadstestet bör därför ses som en trygghet snarare än en begränsning. Det viktigaste av allt är att inse att barn utvecklas i olika takt, och att födelsemånad kan ha en betydande roll i detta. Att ge alla barn den bästa möjliga starten på sin skolgång borde vara en självklarhet – för deras skull och för samhällets bästa.